

ANALYSE NIET HETERO, WEL CELIBATAIR

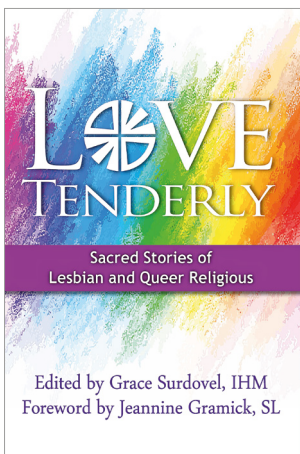
Matthias Ausloos

De Congregatie voor de Geloofsleer publiceerde op 22 februari een negatief *responsum* op een vraag over de mogelijkheid tot het zegenen van homoseksuele relaties. In West-Europa leidde

Niet-hetero zusters pleiten voor begrip

New Ways Ministry zet zich in voor rechtvaardigheid en gelijkheid voor lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en queer (lgbtq) katholieken. De organisatie wil dialoog tussen groepen en individuen stimuleren, persoonlijke en structurele homofobie bestrijden en de acceptatie van lgbtq-mensen bevorderen. Ook het boek *Love Tenderly. Sacred Stories of Lesbian and Queer Religious* met 23 getuigenissen past in dat opzet.

Grace Surdovel (red.), *Love Tenderly. Sacred Stories of Lesbian and Queer Religious*, New Ways Ministry, Mount Rainier, 2021, 202 blz.

Wat de bundel vooral leert, is dat geen enkel verhaal van de zusters die getuigen, hetzelfde is. Hun achtergronden variëren van zogenaamde *cradle Catholics* uit de typische grote katholieke Iers-Italiaanse families tot bekeeringen tijdens studies of later. Veel zusters besteden in hun getuigenissen aandacht aan hun keuze om in te treden in een religieuze gemeenschap. Een opvallend aantal religieuzen zegt hun roeping te hebben onderscheiden in hun middelbare schooltijd, toen ze in aanraking kwamen met zusters wier zorg voor de armen en voor mensen in nood of wier gelukkige uitstraling ze bewonderden.

Bepaalde vriendschappen

Verschillende zusters halen aan dat in hun kindertijd of de tijd waarin zij intraden – voor de meesten net voor, in of net na de jaren 1960 –, er simpelweg niet over homoseksualiteit of geaardheid werd gesproken. Zo stelt een zuster ironisch: “Er bestonden

geen gay of queer jongeren in die tijd”. Ook in de religieuze gemeenschappen werd niet of slechts in verhullende termen gesproken over die onderwerpen. Zo herinneren enkele zusters zich dat ze werden gewaarschuwd voor “bepaalde vriendschappen”.

Bevrijdend celibaat

Veel zusters leggen in hun getuigenissen de nadruk op hun visie op en ervaringen met het celibaat. Voor velen is het celibaat een belangrijke waarde die hun band met God versterkt, voor enkelen is het iets dat dient te verdwijnen. Zo stelt zuster Francesca dat de gelofte van kuisheid haar grootste moeilijkheid was: “Levenslang celibaat is onrealistisch, ongezond en voor mij onbereikbaar”. Zij had zichzelf tijdens haar studies dan ook toestemming gegeven te “experimenteren”, omdat ze daarna zou intraden. Ook andere zusters bekennen en getuigen dat ze al dan niet fysieke en seksuele relaties hadden met andere zusters. Anderen worstel-

den met het celibaat, maar omarmden het als een manier om zichzelf te accepteren, beter te leren kennen en dichter bij God te komen. Zo getuigt zuster Alice: “Ik begreep dat het celibaat, geworteld in de relatie met Christus, me vrijmaakt om meer mezelf te zijn”. Zuster Ann vertelt dat haar interpretatie van het celibaat veranderde: “Toen ik in het religieuze leven intrad, verstond ik onder celibataire kuisheid het opgeven van een fysieke, seksuele relatie met een man. Nu begrijp ik dat ik geroepen ben te leven in intieme, niet-seksuele relaties met mannen en vrouwen. Ik geloof dat het mogelijk is om God met heel mijn wezen lief te hebben, niet omdat ik niet verlang naar een seksuele verbintenis met een ander, maar omdat ik meer verlang naar God”.

Seksuele schaamte

Veel zusters getuigen dat ze maar geleidelijk aan in hun leven en vaak gepaard gaande met veel onzekerheid, twijfel, angst en schaamte, tot de

“Iedere mens is gemaakt voor de liefde”

“Ieder van ons ervaart een of andere stoornis in onze seksuele lusten of aantrekkingen en ieder van ons is geroepen zich van die stoornissen af te keren tot de liefdevolle zelfbeheersing van de kuisheid”, Mike Schmitz. © Flickr

Mike Schmitz’ boek is in de eerste plaats gericht op katholieke jongeren die zich aange trokken voelen tot mensen van hetzelfde geslacht, maar is daarnaast verhelderend voor elke geïnteresseerde. De kracht van het boek ligt erin dat het niet meteen vertrekt vanuit de leer van de katholieke kerk over homoseksualiteit, maar dat de auteur de lezer meeneemt in zijn redenering en heel wat concepten en ideeën toelicht, ondersteund door en doorspekt met citaten uit de Schrift en het magisterium, en met analogieën en persoonlijke anekdotes. Het is pas na twee derden van het boek dat Schmitz de artikels uit de catechismus over homoseksualiteit citeert en duidt. Dat illustreert meteen welk een achtergrond hij nodig acht om die drie artikels te interpreteren.

Lichaam en ziel

Als eerste zet Schmitz de christelijke visie op lichaam en ziel uiteen. Christenen geloven dat het lichaam goed is en een plaats heeft in het zijn. Vervolgens gaat de auteur in op wat hij *what-it-is-ness* noemt, de natuur. Om die te bepalen, dient volgens Schmitz naar de *what-it-is-for-ness*, het doel, gekeken te worden. Zo is het ook voor de mens: “Wij zijn bestemd om God te kennen, lief te hebben en te dienen in deze wereld, op een zodanige wijze dat wij voor eeuwig met Hem zullen leven in het hiernamaals”. Schmitz onderscheidt voor seks twee doelen: “de complementaire verbintenis van het koppel en voortplanting”. Het is mogelijk om een van beide of beide doelen los te laten of uit te schakelen, maar dat heeft negatieve gevolgen: “Omdat de seksuele daad geworteld is in onze menselijke natuur en een doel heeft dat verband houdt met die natuur, brengen we schade toe aan onszelf en anderen als we zo handelen dat we die natuur schenden”.

Berichtgeving over de katholieke kerk en lgbtq-onderwerpen maakt duidelijk dat de kerkelijke leer ter zake vaak slecht gekend is of verkeerd begrepen wordt. Daardoor wordt de kerk intolerantie, discriminatie en homofobie verweten, wat dan weer katholieke lgbtq-personen kwetst. Met zijn boek *Made for Love. Same-Sex Attractions and the Catholic Church* wil priester en jongerenpastor Mike Schmitz hen tegemoet komen en de onwetendheid doorbreken.

dat zowel binnen als buiten de kerk tot veel beroering. Het thema van homoseksuele personen en relaties blijft in de katholieke kerk gevoelig. Ook priesters en religieuzen blijken vaak te worstelen met hun geaardheid.

en openheid

conclusie kwamen dat ze lesbisch of queer waren. Hoewel veel zusters in hun gemeenschap aanvaard werden en een gelukkig parcours beschrijven, zijn er enkele die tragische fases in hun leven kenden. Zo zijn er zusters Jamie die seksueel werd misbruikt door een familielid, Susan die alcoholverslavingen ontwikkelde en Joyce die aan een depressie leed en bijna zelfmoord pleegde door de schaamte die ze voelde over de gepercipieerde zondigheid van haar gevoelens. Zuster Ann omschrijft die seksuele schaamte als volgt: “dat ik me slecht, fout of gebroken voel omdat ik een seksuele relatie met iemand anders wil”. Ze voegt daar echter aan toe: “Mijn enige ervaring van seksuele schaamte veroorzaakte ik zelf”. Enkele zusters merken voorts op dat er niet alleen vroeger, maar ook nu een ongunstig klimaat bestaat voor lesbische zusters. Zo stelt zuster Grace: “Zij die ons het zwijgen willen opleggen, proberen dat met angst en geweld te doen, en het lijkt erop dat die tendens toeneemt”.

Onwetendheid

Slechts enkele zusters wijten “de slechte integratie van hun seksuele en religieuze identiteit” aan het karakter en de leer van de katholieke kerk zelf. “De institutionele kerk heeft nog geen betekenisvolle stap vooruitgezet in het omarmen van wie zich identificeren als seksu-

eel anders”, vindt zuster Ann. Zuster Francesca merkt op haar beurt op: “Ik verwerp elke kerkelijke leer die vrouwen onderdrukt en heimelijk misbruik van lesbiennes en homo’s goedkeurt. Die leringen weerspiegelen niet de God die ik ken – die liefde is”. Zuster Sharon vertelt dat ze reeds op 7-jarige leeftijd een lijst maakte van alles waarvan ze voelde dat het fout was aan de catechismus. De meeste getuigende zusters onderkennen de andere tijdgeest van de periode waarin ze worstelden met hun geaardheid en accepteren hun geaardheid als onderdeel van Gods schepping en de leer van de kerk daarover. Ze pleiten vooral om de onwetendheid en de ongeletterdheid over lgbtq-onderwerpen, met name binnen de kerk en binnen de religieuze gemeenschappen, tegen te gaan.

Zichzelf accepteren

De meeste zusters leerden hun seksuele geaardheid te verzoenen met hun geloof en hun roeping om in een religieuze gemeenschap te leven, onder meer door het celibaat. Zuster Ann getuigt: “Mijn psycho-seksuele-spirituele ontwikkeling heeft me ertoe gebracht God te omarmen, mijn diepste verlangens erkennend, die ik ‘liefdevol zijn’ en ‘geliefd zijn’ zou noemen”. Dat ze haar relaties op basis van liefde heeft laten werken en niet op een verlangen naar fysieke intimiteit, heeft geresulteerd in

Zuster Ann:
“De institutionele kerk heeft nog geen betekenisvolle stap vooruitgezet in het omarmen van wie zich identificeren als seksueel anders.”

“het verdiepen van andere relaties in de gemeenschap en het voeden van mijn spiritualiteit en relatie met God”. Ook zuster Julie stelt dat ze haar ware zelf heeft ontdekt door zichzelf te aanvaarden. Ze benadrukt: “Ik kan mijn menselijke natuur ten volle beleven en meer de persoon zijn die God geschapen heeft”. Het kunnen uitkomen voor hun geaardheid en dat delen met anderen – medezusters, begeleiders, al dan niet religieuze lgbtq-personen – was voor veel zusters een opluchting en een zware last die van de schouders werd getild. Uit de kast komen gaf hen de kracht om hun geaardheid voor zichzelf te accepteren en hun

band met hun gemeenschap, hun celibaat en met God te versterken. Verschillende zusters benadrukken de kracht die ze kregen vanuit lgbtq-groepen en -samenkomsten, maar ook van hun religieuze gemeenschappen, een ondersteunende novicemeesteres of vertrouwenspersonen. *Love Tenderly* biedt vooral een inkijk in de persoonlijke moeilijkheden waarmee individuele lesbische en queer religieuzen te kampen kregen en krijgen in hun leven. De auteurs willen dan ook niet een systeem of een kerkelijke leer aanklagen of ondersteunen, maar vooral oproepen tot meer vorming, openheid, begrip en gevoeligheid. III

Objectief goed en kwaad

Schmitz gaat vervolgens dieper in op moraliteit en het bestaan van een objectief goed en kwaad dat, zo stelt hij, slechts kan bestaan indien God bestaat. Hij vervolgt met de begrippen “waarheid” en “opinie” en legt uit dat die in de huidige maatschappij vaak verward worden. Dan gaat de priester in op de concepten zondeval en erfzonde. Hij vertelt: “Op een gegeven moment is iets de wereld binnengekomen dat vreemd was aan Gods plan. We noemen dat zonde. De joods-christelijke traditie leert ons dat onze eerste ouders hun verstand en hun wil gebruikten om iets anders te kiezen dan God, iets anders dan echte vrijheid en liefde”. Vervolgens weerlegt hij het argument “God heeft me gemaakt zoals ik ben, dus wat ik doe is oké”. Dat is volgens hem een fout begrip van Gods natuur, maar ook van de menselijke. Als God perfecte mensen had gewild, had Hij de mens geen vrije wil gegeven. In dat geval was de liefde van de mens tot God evenwel geen echte liefde geweest. De basis van liefde is altijd de vrije wil.

Keuze

Schmitz vervolgt met de liefde zelf. Hoewel de mens gemaakt is voor liefde, is iedere mens ook geschaad door overmatige eigenliefde. Echte liefde moet geleerd worden door zelfbeheersing: “Het hart wil wat het hart wil – maar het loutere feit dat je iets wil, betekent nog niet dat je het moet kiezen”. Liefde is ook en vooral een keuze, aldus de priester. De mens is gemaakt naar Gods beeld en heeft dus als doel zichzelf te geven en lief te hebben. Maar de term “liefde” is volgens Schmitz door de maatschappij drastisch herleid tot romantische liefde en verder tot seks. Hij besluit: “Ieder mens, of hij nu homo- of heteroseksueel is, is gemaakt voor

Mike Schmitz. © rr

de liefde – en is geroepen een geschenk van de liefde te zijn. Dat hoeft niet noodzakelijkerwijs seks te betekenen”. Vervolgens gaat de auteur dieper in op identiteit en argumenteert hij dat seksuele identiteit, hoewel tegenwoordig belangrijk geacht, slechts een onderdeel van de identiteit van een mens is. De mens heeft de vrije keuze en de vrije wil om zelf aspecten van zijn identiteit belangrijker te achten dan andere: “De waarheid die aan ons door Christus onthuld werd, maakt duidelijk dat je seksuele oriëntatie niet is wat je uiteindelijk definieert. Als we toestaan onszelf te laten definiëren door onze seksuele aantrekkingen, reduceren we onszelf en definiëren we onszelf door iets veel te kleins”. Wat echt de identiteit bepaalt, is volgens Schmitz de eindbestemming: de liefde.

Catechismus

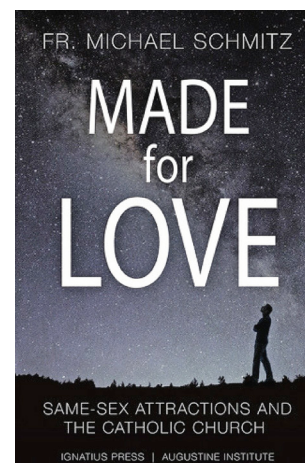
In hoofdstuk negen behandelt Schmitz de kern van zijn onderwerp, de drie artikels uit de catechismus. Ten eerste erkennen die homoseksuele aantrekkingen als een oud verschijnsel in veel manifestaties en zonder aantoonbare verklaring. Ten tweede verklaren ze dat ingaan op die aantrekkingen, de homoseksuele handeling, “ongeordend” is, aangezien het tegen de natuurwet ingaat. Ten slotte erkennen ze

dat het om een niet-verwaarloosbaar aantal mensen gaat en dat zij in geen geval over het hoofd gezien mogen worden. De catechismus stelt dat ze “moeten worden aanvaard met respect, medeleven en gevoeligheid”. Schmitz licht elk van de artikels toe vanuit de concepten die eraan voorafgingen en concludeert dat mensen die aangetrokken zijn tot personen van hetzelfde geslacht, absoluut thuishoren in de kerk en er hun rol te vervullen hebben. Een van Schmitz’ kernpunten is dat elke christen op zijn manier geroepen is tot kuisheid: “De deugd van kuisheid geeft alle volgelingen van Christus de vrijheid om oprecht lief te hebben; zij brengt ook een zekere mate van lijden met zich mee. Ieder van ons ervaart een of andere stoornis in onze seksuele lusten of seksuele aantrekkingen, en ieder van ons is geroepen zich van die stoornissen af te keren tot de liefdevolle zelfbeheersing van de kuisheid”.

Waarheid

Hier had het boek in principe kunnen eindigen. De hoofdboodschap heeft zich op dit punt ontwikkeld. Toch licht Schmitz nog enkele andere ideeën toe. Hij gaat in op de definitie van het huwelijk en op argumentaties over homoseksualiteit op basis van de Bijbel, vooraleer hij ten slotte stelt dat liefde ook de waarheid zeggen is en niet het slechte gedogen. Hij stelt dat christenen geroepen zijn de waarheid van God te verkondigen, ook als dat soms emotioneel moeilijk is: “Van andere mensen houden is niet alleen hun geven wat ze willen; het is hun geven wat goed voor hen is. Het is hun goed willen”. Als er toch een minpunt aan het boek opgemerkt moet worden, is dat hoofdstuk der tien: “Vragen en antwoorden”. Daarin verlaat Schmitz zijn intentie zich tactvol en medele-

vend tot homoseksuele jongeren te richten en beantwoordt hij vragen die hij geregeld krijgt van mensen uit de omgeving van die jongeren. Men kan zich goed voorstellen dat die tamelijk botte vragen hard aangekomen bij homoseksuele jongeren die worstelen met hun situatie. Priester Mike Schmitz schreef met *Made for Love* een toegankelijk, verhelderend en lezenswaardig boek dat op een goed gestructureerde, onderbouwde en gevoelige manier aan de lezer niet alleen de leer van de katholieke kerk over homoseksualiteit uit de doeken doet en kadert, maar daarnaast en zelfs los ervan ook iedere mens aanspoort tot een meer oprecht liefdevol en op God gericht leven. III

Michael Schmitz, *Made for Love. Same-Sex Attractions and the Catholic Church*, Ignatius Press/Augustine Institute, San Francisco/Greenwood Village, 2017, 208 blz.